

PROTOKOL O HODNOCENÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE Posudek vedoucího

Práci předložil(a) student(ka): Bc. Richard Staník

Název práce: Biopolitika drogové problematiky v kontextu České republiky

Vedl: Martin Švantner, PhD

1. CÍL PRÁCE *(uved'te, do jaké míry byl naplněn):*

Tato teoretická diplomová práce se zaměřuje na analýzu drogové problematiky v kontextu biopolitiky v České republice v letech 1990-2023. Text se opírá o koncepce Michela Foucaulta, snaží se osvětlit jeho pojetí „biopolitiky“, „kontroly“ a řadu dalších pojmů. V druhé, analytické, části se autor snaží probrané ideje aplikovat na jednotlivé aspekty a segmenty drogové problematiky v legislativním, politickém a historickém kontextu ČR.

Ačkoliv jsem se snažil tutorsky omezit šíři záběru v textu se objevují pozůstatky z minulých verzí práce. Autor chce zkoumat, jeho slovy, jak politický, legislativní proces, regulaci i historický vývoj péče o drogově závislé. Zmiňuje záměr učinit přehled o působení neziskových organizací v oblasti drogové problematiky a jejich vlivu na a biopolitiku. Ve finále však se v práci objevují k tomuto tématu jen občasné, spíše fragmentární zmínky.

Vytyčené cíle práce (zejména pro nezvládnutí jejich šíře) byly po mém soudu naplněny částečně. Konkrétní výhrady k textu připojuji níže.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ *(náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.):*

Schizma, na které jsem diplomanta upozorňoval, spočívá v tom, že práci prezentuje jako teoretickou a záhy říká, že „zkoumané koncepty poslouží jako teoretický rámec pro analýzu drogové problematiky v kontextu Československé federativní republiky a České republiky“ (s. 8) a dále uvádí, že výsledky jeho práce „by mohly poskytnout cenné poznatky pro politiky, odborníky a výzkumníky v oblasti drogové problematiky, kteří se snaží lépe pochopit a řešit současné výzvy. Navíc by mohly tyto poznatky přispět k vytvoření udržitelnějších a účinnějších strategií a politik v oblasti prevence, léčby a péče o drogově závislé osoby“, což je nemalé očekávání kladené na magisterskou práci. Nabízí se tedy otázka, jak žánrovému zařazení své práce rozumí sám autor.

Záhy na s. 8 se objevuje zřejmě neúplná, či nedokončená věta: „Během své akademické kariéry působil na několika univerzitách, jak ve Francii, tak i v zahraničí, a získal řadu ocenění za své originální myšlenky a přínosy...k... čemu? (Foucault, 2003).“ Navíc nejasně odkazovaná k souboru Foucaultových přednášek.

Když autor uvádí na straně 11 pojem „diskursivní analýzy“, měl by vysvětlit, co přesně jím myslí – je třeba říci, že Foucault sám žádnou verzi „diskursivní analýzy“, jak jí rozumí sociální vědy ovlivněné

převážně Faircloughovým pojetím nepředstavil. Je třeba říci, že v druhé části textu se diplomant pokusil o něco na způsob diskursivní analýzy, dlužno dodat, že spíše jaksí intuitivním způsobem. Co se metodologie vlastního textu týče, si čtenář musí mnohé – pokud možno vstřícně – domýšlet.

Na s. 18 autor hovoří o „panoptiku“, namísto „panoptikonu“. Panoptikon, není, jak se autor domnívá, pouze „dispozitivem“, ale „diagramem“, chtělo by se říci historickou (ve Foucaultově smyslu „epistemickou“) strukturou, která dispozitivu (specifické formy dohledu) generuje.

Na s. 19. a 20, se nachází první pokus o extrapolaci Foucaultových pojmů na pole drogové problematiky. Pasáží by prospěly odkazy na empirické výzkumy a lepší (a hlubší zhodnocení) probíraných konceptů pro vlastní analýzu. Jinými slovy, textu DP chybí, co do metody, lépe zpracovaný *archív*. Podle jakých kritérií autor vybíral empirický materiál? Jistě ne jako by to nejspíš činil MF; zdá se mi, že odkazy k Foucaultově metodologii mají spíše povahu rétorických ornamentů.

Právě na s. 21 by čtenář očekával nějakou ilustraci, příklad, ukázkou toho jak foucaultovským prismaem autor problematiku hodnotí: text často zůstává pouze u povrchních, rétorických proklamací (opakování toho, jak je daná metoda nebo pojem důležitá nestačí). Například když na příslušné straně (21) hovoří diplomant o prohibici a o tom, že byla:

„dominantním modelem v mnoha zemích během většiny 20. století (Foucault, 1970, s. 221). Od konce 20. století a začátkem 21. století se však v některých zemích začal prosazovat přístup založený na redukci škod, který se zaměřuje na snížení negativních důsledků drogového užívání pro jednotlivce, společnost prostřednictvím prevence, léčby a sociální podpory (Foucault, 1970, s. 231)“

Tady (a na mnoha dalších místech textu) dle mého soudu citelně chybí odkaz k českému kontextu. Druhá, analytická část práce, mnohá, v teoretické části otevřená, témata nezhodnocuje a neuzavírá.

Tato výhrada by se dala vztáhnout k většině práce: následuje kapitola „4. Druhy moci v pojetí Michela Foucaulta“, ve které autor správně pozoruje, že Foucaultovo pojetí moci se odlišuje od Webera a Marxe, naznačí a o popíše některé základní aspekty, ale už neukáže, jak přesně se tato pojetí liší, pokud je vztáhneme k hlavnímu tématu práce a jaká jiná a proč případně výhodnější teoretická východiska nám nabízí genealogie a archeologie. Přitom by takový komparativní závěr (například důkladnější srovnání s Marxem) byl po ruce: bohužel tato nedotaženost, kdy autor předestře koncepty, vzbudí očekávání čtenáře a nakonec jen zopakuje obecné věci, prochází celým textem. A znesnadňuje jejich promítnutí do závěrečné analýzy.

Symptomem této nedotaženosti je například závěr na s. 28:

„Foucaultův koncept produktivní moci, tak před stavuje komplexní a kritický pohled na moc, který ukazuje, jak moc ve společnosti není pouze o potlačování, ale také o tvorbě a podpoře určitých jednání, diskurzů a identit. Tento koncept je důležitý pro mou diplomovou práci, jelikož mi usnadní pochop i to, jak moc ovlivňuje životy jednotlivců a skupin, nebo jak může být zpochybnována a překonávána.“

Nic takového se v solidní podobě v práci tak docela neobjeví. Autor namísto, aby shrnul představené koncepty, které se – jelikož jde o věc subjektivity, represe, disciplíny, dohledu a „pastýřství“ - doslova – stejně jako čtenář – napínají k hlavnímu tématu DP, porovnal je a vysvětlil ve vztahu k hlavnímu tématu, pokračuje dále rozbořením Foucaultovy teorie suverenity, teorie vládnutí a jeho analýzu zrodu liberalismu a témat z prvního dílu *Dějiny sexuality*. Tato témata, viděno ze široké perspektivy, se sice k rámcově k tématu práce pojí, ale čtenář si opět spíše musí domýšlet, jak přesně umožňují lépe nasvítit zvolenou problematiku. Přitom by podle mého soudu stačilo udělat jen pár kroků dále po vytyčených cestách: prvně vyházet z textu nepotřebné, tj. ve vlastní analýze nepoužívané koncepce a přesněji vysvětlit ty, které přinášejí v textu zmiňovanou interpretační „výhodu“. Například by mohlo jít o pojem subjektivity, subjektivace, disciplíny a dohledu, které by autor případně šířeji rámcoval Foucaultovým konceptem biopolitiky a následně ukázání v odkazu na jiné analýzy a výzkumy ovlivněné tímto slovníkem, které by ukázaly smysl užití těchto pojmů v sociálněvědní analýze.

Druhá část práce, která představuje pokus o aplikaci představených pojmů, je dle mého soudu o něco povedenější, některé – a to je třeba zdůraznit - pojednávané koncepty autor skutečně aplikuje na

hodnocení vybraných diskursivních praxí v českém kontextu. Místy autor zbytečně opakuje již výše probrané definice základních pojmů. Vzhledem k množství otevřených témat, koncepcí, které v první části působí jako navršené, jako soupis toho čemu všemu se Foucault věnoval, se autorovy pochopitelně nepodaří jejich šíři do dané analýzy promítnout.

Výrok na s. 55: „Z pohledu epistémy soudím“ a podobné nesrovnalosti jako je autorovo zmiňování epistemologické kategorie „vlivu“ a to dokonce „vlivu epistémy“ (s. 56), kterážto kategorie byla pro Foucaulta nepřijatelná, je přinejmenším zavádějící, jde zřejmě – jako na mnoha jiných místech - o stylistickou neobratnost.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (*jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.*):

Text evidentně neprošel na závěr důkladnou kontrolou, na což jsem diplomanta opakovaně upozorňoval a vybízel, a v práci tak zůstala řada formálních chyb.

Chybějící tečka za větou na konci odstavce na s. 8; nečekané psaní velkého písmene uprostřed věty („Důležité“); objevují se mnohé překlepy „kontextu mé diplomové práce, se budu opírat o Foucaultovo literutu“ (s. 10); ačkoliv se diplomant omezuje na anglické překlady, francouzské originály někdy je nepřesně píše, jako na s. 14: "L'archéolog L'archéologie du savoir ie du savoir", dlužno dodat, že autor nepoužívá jednotně kurzívu a uvozovky; na s. 21 zůstal index s chybovou hláškou; s. 34: vyšínutí z vazby v nadpisu („Vztah vlády České republiky a konceptem Biopolitky“); nejednotné je psaní s/z (diskurs x diskurz), atd. atp.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (*celkový dojem z bakalářské práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.*):

Za klad práce považují autorův pokus, i když poněkud heslovitě napsaný, vztáhnout probírané koncepty na cílenou problematiku; alespoň na některých místech textu, zejména pak ve finální části práce, se mu částečně podařilo ukázat proč a jak mohou některé probírané pojmy posloužit studiu hodnocení drogové problematiky v kontextu ČR.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (*jedna až tři*):

Viz výše.

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (*výborně, velmi dobře, dobře, nedoporučuji k obhajobě*):

Jelikož jsem jako vedoucí byl svědkem kolegova boje s náročnými tématy foucaultovského slovníku, práci navrhuji k obhajobě s hodnocením ještě dobře.

Datum:

Podpis: